

Prof. dr. hab. n. med. Halina Batura-Gabryel
Katedra i Klinika
Pulmonologii, Alergologii i Onkologii Pulmonologicznej
Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego
w Poznaniu

Poznań, 06 czerwca 2022 r.

RECENZJA

osiągnięć naukowych, innej aktywności naukowej oraz dorobku dydaktycznego i organizacyjnego doktora medycyny Bartosza Uchmanowicza w związku z postępowaniem habilitacyjnym

Oceny osiągnięć naukowych Habilitanta dokonano zgodnie z kryteriami ujętymi w art. 219 ust. 1 pkt 1-3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2021 poz. 478).

Doktor medycyny **Bartosz Uchmanowicz** przedstawił do oceny szczegółową dokumentację swojej działalności w tym:

1. Autoreferat
2. Osiągnięcie naukowe - cykl 5 publikacji naukowych powiązanych tematycznie, stanowiących istotny wkład Autora w rozwój dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie medycyna nauki o zdrowiu
3. Inny, poza osiągnięciem, dorobek naukowy w celu wykazania aktywności naukowej
4. Aktywność dydaktyczna i organizacyjna

Przebieg pracy naukowej i zawodowej Kandydata

Kariera zawodowa i naukowa doktora nauk medycznych Bartosza **Uchmanowicza** jest związana z wrocławskim środowiskiem medycznym. W 1996 roku ukończył Wydział Lekarski Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Od 2015 do 2016 roku Wykładowca, Pracownik naukowo-dydaktyczny w Zakładzie Pielęgniarstwa Internistycznego Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. W latach 2016 — 2018 Asystent, Pracownik naukowo-dydaktyczny w Zakładzie Pielęgniarstwa Internistycznego Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Od roku 2018 - nadal Adiunkt, Pracownik badawczo-dydaktyczny w Zakładzie Chorób Układu Nerwowego Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu.

W 2015 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk medycznych — dyscyplina medycyna, Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Tytuł rozprawy: „Czynniki wpływające na jakość życia i akceptację choroby u chorych na astmę oskrzelową” (Promotor: dr hab. Joanna Rosińczuk, prof. nadzw.).

Ocena osiągnięcia naukowego stanowiącego istotny wkład w rozwój dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie medycyna nauki o zdrowiu pod tytułem „Optymalizacja przestrzegania zaleceń terapeutycznych w nadciśnieniu tętniczym”

Habilitant przedstawił do recenzji cykl powiązanych tematycznie 5 publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe, będące ważnym wkładem autora w rozwój dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu. Oceniany cykl 5 powiązanych tematycznie prac naukowych dotyczy przestrzegania zaleceń farmakologicznych przez pacjentów z nadciśnieniem tętniczym w wieku starszym. **Celem badań naukowych była poprawa skuteczności terapii przewlekłych chorób sercowo-naczyniowych w przestrzeganiu zaleceń farmakologicznych na przykładzie nadciśnienia tętniczego.**

Na cykl tematyczny składają się następujące publikacje naukowe:

1. Bartosz Uchmanowicz, Anna Szymańska-Chabowska, Beata Jankowska-Polańska: Assessment of adherence to medication for cardiovascular diseases: measurement tools. *Cardiovascular Journal of Africa*, 2019, vol. 30, nr 2, s.113-119. MNiSW = 40.000 IF = 0.897 Cytowania (WOS Ccore Collection) = 1
2. Bartosz Uchmanowicz, Ewa A. Jankowska, Izabella Uchmanowicz, Donald E. Morisky: Self-reported medication adherence measured nadciśnienia with Morisky Medication Adherence Scales and its determinants in hypertensive patients aged ≥ 60 years: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Pharmacology*, 2019, vol. 10, art. 168. MNiSW = 100.000 IF = 4.225 Cytowania (WOS Ccore Collection) = 10
3. Bartosz Uchmanowicz, Anna Chudiak, Izabella Uchmanowicz, Joanna Rosińczuk, Erica Sivarajan Froelicher: Factors influencing adherence to treatment in older adults with hypertension. *Clinical Interventions in Aging*, 2018, vol. 13, s.2425-2441. MNiSW = 25.000 IF = 2.585 Cytowania (WOS Ccore Collection) = 5
4. Bartosz Uchmanowicz, Anna Chudiak, Grzegorz Mazur: The influence of quality of life on the level of adherence to therapeutic recommendations among elderly hypertensive patients.

Patient Preference and Adherence, 2018, vol. 12, s.2593-2603. MNiSW = 30.000 IF = 2.097
Cytowania (WOS Ccore Collection) = 5

5. Bartosz Uchmanowicz, Anna Chudiak, Izabella Uchmanowicz, Mazur Grzegorz: How may coexisting frailty influence adherence to treatment in elderly hypertensive patients? International Journal of Hypertension, 2019, vol. 2019, art.5245184 [8 s.]. MNiSW = 70.000 IF = 1.132 Cytowania (WOS Ccore Collection) = 4

Łączna punktacja cyklu 5 powiązanych tematycznie publikacji naukowych wynosi MNiSW=265.00, IF=10.936, liczba cytowań (WOS Ccore Collection) = 25

Głównym obszarem zainteresowań naukowych Habilitanta są determinanty oraz metody oceny przestrzegania zaleceń w leczeniu i profilaktyce chorób przewlekłych. Skuteczna identyfikacja pacjentów narażonych na ryzyko nieprzestrzegania zaleceń może być szczególnie przydatna w planowaniu interwencji w celu poprawy kontroli objawów oraz zapobiegania komplikacjom. Według WHO przestrzeganie zaleceń opisuje stopień, w jakim pacjent postępuje zgodnie z wytycznymi lekarza, stosując odpowiedni reżim przyjmowania leków oraz świadome i dobrowolne zaangażowanie pacjenta w zaakceptowany przez niego proces leczenia. Przestrzeganie zasad leczenia oznacza, że pacjent przyjmuje leki zgodnie z zaleceniami i nie przerywa leczenia z powodu własnej niechęci do kontynuowania procesu leczenia. W definicji przestrzegania zaleceń uwzględnia się dwa ważne aspekty: stopień zaangażowania w przestrzeganie zaleceń oraz utrzymywanie się zachowań zgodnych z zaleceniami przez cały okres leczenia.

Habilitant przedstawia do oceny cykl 5 powiązanych tematycznie prac naukowych dotyczący przestrzegania u zaleceń farmakologicznych przez pacjentów z nadciśnieniem tętniczym w wieku starszym. Celem badań naukowych była optymalizacja skuteczności terapii przewlekłych chorób sercowo-naczyniowych w przestrzeganiu zaleceń farmakologicznych na przykładzie nadciśnienia tętniczego.

Elementem scalającym cykl 5 powiązanych tematycznie publikacji naukowych jest przestrzeganie zaleceń leczenia farmakologicznego przez pacjentów starszych z chorobami przewlekłymi na przykładzie nadciśnienia tętniczego. Problem ten często występuje w praktyce lekarskiej, wpływając na pogorszenie lub niepowodzenia wyników leczenia.

W praktyce medycznej optymalizację przestrzegania zaleceń wspiera się przez użycie obiektywnych pomiarów ilościowych przestrzegania zaleceń. Wyróżnia się tutaj zarówno metody pomiaru bezpośredniego, jak również metody pośrednie. Bezpośrednie techniki

zazwyczaj obejmują pomiary przyjmowania leków w oparciu o elektroniczne systemy monitorowania i zliczania przyjmowanych tabletek/dawek, czy też pomiary stężenia leków w płynach ustrojowych. W metodach pośrednich wykorzystuje się badania i obserwacje zachowań pacjentów, wywiady z pacjentami i ich opiekunami, ankiety na temat sposobu przyjmowania przepisanych leków. Metody obserwacji pośredniej często obejmują miary subiektywne, w postaci kwestionariuszy i ankiet. Poza oceną stopnia przestrzegania zaleceń farmaceutycznych, wiele z tych metod służy również do identyfikacji subiektywnie odczuwanych trudności w przyjmowaniu leków, przekonań i postaw pacjentów wobec leczenia lub ich wiedzy na temat choroby i procesu leczenia [H1].

Pomimo ograniczeń pomiarów kwestionariuszowych, wynikających z samodzielnego ich wypełniania czy trudności związanych ze zrozumieniem treści pytań i niechęcią udzielenia odpowiedzi, narzędzia kwestionariuszowe stają się kluczowe w identyfikowaniu indywidualnych czynników oraz obciążeń, wpływających na trudności w trzymaniu się zaleceń medycznych. W tym celu powszechnie wykorzystuje się kwestionariusze samoopisowe (ang. *self-report*), umożliwiające identyfikację czynników, które znacząco zwiększają skuteczność leczenia chorób przewlekłych. Warto podkreślić, że korzystanie z kwestionariuszy jest najtańszą i najprostszą metodą diagnostyczną przestrzegania zaleceń, która dostarcza wielu dodatkowych informacji, wyjaśniających istotność przestrzegania oceny istniejących barier w przestrzeganiu zaleceń przez pacjenta. W swoich pracach badawczych Habilitant szczególnie koncentruje się na ocenie przestrzegania przyjmowania leków w oparciu o pomiary kwestionariuszowe. Problematykę tę opisał szczegółowo w pierwszym z ocenianych publikacji z cyklu artykułów. Badania przeprowadzone przez Habilitanta wyraźnie pokazują, że kontrola ciśnienia krwi, która stanowi jeden z głównych celów leczenia nadciśnienia, nie zostaje osiągnięta bez współpracy ze strony pacjenta mimo najbardziej skutecznych leków. Dostępne dane kliniczne wskazują dobitnie, że nawet około 90% pacjentów z rozpoznaniem nadciśnieniem tętniczym nie stosuje się do zaleceń terapii, a blisko połowa z nich przerywa leczenie w ciągu roku od rozpoznania objawów [H2]. Habilitant wskazuje, że ważnym czynnikiem przyczyniającym się do wystąpienia trudności w stosowaniu się do wyznaczonego planu przyjmowania leków przeciwnadciśnieniowych może być współistnienie innych chorób, najczęściej przewlekłych i związanej z tym obniżonej jakości życia związanej ze zdrowiem. W przeprowadzonych badaniach Habilitant wykazał, że skuteczna identyfikacja pacjentów narażonych na ryzyko nieprzestrzegania zaleceń może być szczególnie przydatna w planowaniu interwencji w celu poprawy kontroli objawów, zapobiegania komplikacjom, poprawy leczenia długoterminowego i ograniczeniu

niekorzystnych skutków leczenia (ang. *adverse effects*).

Poza głównym tematem pracy, Habilitant poruszył także inne zagadnienia związane z dalszą identyfikacją czynników, mających istotny związek z przestrzeganiem zaleceń w leczeniu nadciśnienia u osób starszych, tj.: czynniki demograficzne, społeczno-ekonomiczne i kliniczne.

Informacja o pozostałej aktywności naukowej po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (nie wchodzącej w skład osiągnięcia naukowego):

Habilitant jest współautorem łącznie 14 publikacji w bazie WoS, które powstały po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (nie wliczając cyklu powiązanych tematycznie 5 publikacji stanowiących opisane wcześniej osiągnięcie naukowej). Tematyka publikacji świadczy o różnorodności zainteresowań naukowych w zakresie Przedstawione do oceny artykuły naukowe publikowano w czasopismach punktowanych wg. punktów MNiSW i IF.

Informacje naukometryczne:

1. Informacja o punktacji Impact Factor (w dziedzinach i dyscyplinach, w których parametr ten jest powszechnie używany jako wskaźnik naukometryczny):

- Sumaryczna punktacja IF = 34.204
- Przed uzyskaniem tytułu doktora IF = 0.000
- Po uzyskaniu tytuł doktora IF = 34.204

2. Informacja o liczbie cytowań publikacji wnioskodawcy, z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań:

- Sumaryczna liczba cytowań z autocytowaniami: 125
- Sumaryczna liczba cytowań bez autocytowań: 124

3. Informacja o posiadanym indeksie Hirscha:

- Indeks Hirscha wg bazy Web of Science: 8
- Indeks Hirscha wg bazy Scopus: 6

4. Informacja o liczbie punktów MNiSW:

- Sumaryczna punktacja MNiSW = 814.00
- Przed uzyskaniem tytułu doktora MNiSW = 31.00
- Po uzyskaniu tytuł doktora MNiSW = 783.00

Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury,

w szczególności zagranicznej.

- 1) Współpraca międzynarodowa z prof. Erica Sivarajan Froelicher (Department of Physiological Nursing, School of Nursing, University of California, San Francisco, USA): w zakresie badań dotyczących pacjentów w wieku podeszłym z nadciśnieniem tętniczym zakończona publikacją: Bartosz Uchmanowicz, Anna Chudiak, Izabella Uchmanowicz, Joanna Rosińczuk, Erica Sivarajan Froelicher: Factors influencing adherence to treatment in older adults with hypertension. *Clinical Interventions in Aging*, 2018, vol. 13, s.2425-2441.
- 2) Współpraca międzynarodowa z Prof. Donaldem Morisky (Department of Community Health Sciences, UCLA Fielding School of Public Health, Los Angeles, California, USA) zakończona publikacją: Bartosz Uchmanowicz, Ewa A. Jankowska, Izabella Uchmanowicz, Donald E. Morisky: Self-reported medication adherence measured with Morisky Medication Adherence Scales and its determinants in hypertensive patients aged ≥ 60 years: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Pharmacology*, 2019, vol. 10, art.168 [11 s.].
- 3) Staż naukowy w Uniwersytecie Tor Vergata w Rzymie, Włochy w terminie 17.02.2020 — 15.03.2020 r. nadzorowany przez Prof. Rosaria Alvaro, FESC, FAAN, Associate Professor in Nursing Science z Department of Biomedicine and Prevention, University of Rome Tor Vergata, Włochy. Efektem stażu naukowego będzie opracowanie publikacji oraz projektu międzyośrodkowego badania dotyczącego przestrzegania zaleceń terapeutycznych w chorobach sercowo-naczyniowych, w szczególności nadciśnienia tętniczego u osób starszych.

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

1. Organizacja cyklu Konferencji Naukowo-Szkoleniowych w latach 2011-2019; pt. *Badania Naukowe w Pielęgniarstwie i Położnictwie* — członek Komitetu Organizacyjnego lub Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego. Wykładowca kursów *Wykonywanie i Interpretacja Zapisu EKG* oraz *Resuscytacja Krążeniowo-Oddechowa* dla pielęgniarek i położnych organizowanego przez Europejskie Centrum Kształcenia Podyplomowego we Wrocławiu w latach 2010—2016.
2. Koordynator przedmiotów *Farmakologia kliniczna* oraz *Ordynowanie leków* od roku 2016 do chwili obecnej na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu roku na kierunkach: ratownictwo medyczne, pielęgniarstwo, położnictwo oraz fizjoterapia.
3. Promotor 6 prac magisterskich na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego we

Wrocławiu w latach 2016—2019.

4. Promotor pomocniczy w przewodzie doktorskim lek. Piotra Ptaszyńskiego; tytuł rozprawy doktorskiej: Ocena schematów postępowania i komunikacji w ramach zespołów wczesnego reagowania i ich wpływu na jakość usług medycznych świadczonych u pacjentów w stanie zagrożenia życia (otwarcie przewodu w 2019 r.; promotor dr hab. Jacek Smereka, prof. UMW).
5. Nagrody Rektora Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu:
 - a) Nagroda I stopnia indywidualna za ważne i twórcze osiągnięcia w pracy organizacyjnej w 2017 r.
 - b) Nagroda I stopnia indywidualna za ważne i twórcze osiągnięcia w pracy naukowej w 2017 r.
 - c) Nagroda I stopnia zespołowa za ważne i twórcze osiągnięcia w pracy naukowej w 2019 r.
 - d) Nagroda II stopnia indywidualna za ważne i twórcze osiągnięcia w pracy naukowej w 2020 r.
6. Członek Komisji Dyscyplinarnej w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu na kadencję 2020—2024.
7. Członek Komisji ds. Nagród przy Radzie Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu na kadencję 2020—2024.
8. Członek Rady Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu na kadencję 2021—2024.
9. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.
10. Założyciel Europejskiego Centrum Kształcenia Podyplomowego we Wrocławiu prowadzącego kształcenie podyplomowe oraz organizującego liczne kursy specjalistyczne dla pielęgniarek i położnych, które mają na celu uzyskanie wiedzy i umiejętności do wykonywania określonych czynności zawodowych przy udzieleniu świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych lub rehabilitacyjnych.

Podsumowanie

Do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczący wkład autora w rozwój dziedziny (nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu), wykazuje się istotną aktywnością naukową, organizacyjną oraz dydaktyczną. Przedstawiony do oceny powiązany cykl prac świadczy o jasno określonych zainteresowaniach naukowych, konsekwentnym rozwoju naukowym i badawczym. Ma duże doświadczenie dydaktyczne i organizacyjne. Posiada umiejętność współpracy w zespołach badawczych polskich i międzynarodowych. Po szczegółowej analizie dokumentacji stwierdzam, że zarówno dorobek naukowy, działalność dydaktyczna i popularyzatorska zaprezentowana przez Habilitanta według mojej opinii spełnia kryteria do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

Jest to praca wybitnie kliniczna, której wyniki będą wdrożone do praktyki, ponieważ jest to trudny problem i dotychczas nierozwiązywalny. Praca dotyczy ważnego zagadnienia klinicznego, stosunkowo rzadko poruszanego w środowisku naukowym. Zebranie materiału do badań wymagało od Habilitanta dużego nakładu pracy, ze względu na przeprowadzenie badań na licznej grupie chorych, a następnie starannej analizie zebranych danych. Praca przedstawiona przez Habilitanta ma charakter interdyscyplinarny, kompleksowo analizuje poruszone zagadnienia kliniczne i naukowe. Habilitant w swojej pracy wskazuje, że indywidualizacja leczenia jest korzystna w leczeniu nadciśnienia u pacjentów z syndromem kruchości. Temat przedstawiony w pracy habilitacyjnej jest szerokim zagadnieniem badawczym i powinien być w przyszłości kontynuowany, gdyż wiele zagadnień klinicznych i naukowych nie znalazło jeszcze odpowiedzi.

Wniosek końcowy

Wniosuję zatem o dopuszczenie dr Bartosza Uchmanowicza do dalszych etapów zmierzających do nadania stopnia doktora habilitowanego. Zarówno dorobek naukowy jak i działalność dydaktyczna oraz popularyzatorska przedstawiona przez Habilitanta jest według mojej opinii wystarczająca do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

Biorąc pod uwagę pozytywną ocenę osiągnięcia naukowego oraz pozostałego dorobku naukowego, a także doświadczenie organizacyjne i dydaktyczne stwierdzam, iż w mojej ocenie Habilitant spełnia ustawowe wymogi stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego (Ust. z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki Dz.U. nr 65, poz. 565 z późn. zm.).

Halina Batura-Gabryel
Prof. dr hab. med.
Halina Batura-Gabryel